

Guía Docente			
Datos Identificativos			2015/16
Asignatura (*)	Bioquímica: Bioquímica I	Código	610G02011
Titulación	Grao en Bioloxía		
Descriptores			
Ciclo	Período	Curso	Tipo
Grao	2º cuatrimestre	Primeiro	Formación básica
Idioma	Castelán		
Modalidade docente	Presencial		
Prerrequisitos			
Departamento	Bioloxía Celular e Molecular		
Coordinación	Rodriguez Torres, Ana María	Correo electrónico	ana.rodriguez.torres@udc.es
Profesorado	Barreiro Alonso, Aida Inés Becerra Fernandez, Manuel De Castro De Antonio, María Eugenia Rico Díaz, Agustín Rodríguez Belmonte, Esther Rodríguez Torres, Ana María	Correo electrónico	aida.barreiro@udc.es manuel.becerra@udc.es m.decastro@udc.es agustin.rico.diaz@udc.es esther.belmonte@udc.es ana.rodriguez.torres@udc.es
Web	ciencias.udc.es/bcm		
Descripción xeral	A Bioquímica I é unha das principais, e más dinámicas, ramas da Bioloxía, que á súa vez se sitúa como ponte entre esta última e a Química. Como disciplina básica, o estudo da Bioquímica I resulta imprescindible para entender as principais propiedades, químicas e estruturais, das macromoléculas biolóxicas e a relación existente entre estas propiedades e as diversas funcións que desempeñan. Constitúe o punto de partida para o estudo posterior doutras materias relacionadas.		

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A8	Illar, analizar e identificar biomoléculas.
A30	Manexar adecuadamente instrumentación científica.
A31	Desenvolverse con seguridade nun laboratorio.
B1	Aprender a aprender.
B2	Resolver problemas de forma efectiva.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa.
B5	Traballar en colaboración.
B6	Organizar e planificar o traballo.
B7	Comunicarse de maneira efectiva nunha contorna de traballo.
B8	Sintetizar a información.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe			Competencias do título
Desarrollar sua capacidade para plantear e resolver problemas básicos bioquímicos, relacionando as propiedades químicas e estruturais das moléculas biológicas coa su funcionalidade.		A8	B2 B3
Coñecer as principales fuentes bibliográficas no campo da bioquímica, que permita ao alumno encontrar, seleccionar e entender a información.		A8	B1 B8
Coñecer as características fundamentais da materia viva desde o punto de vista molecular: as principais propiedades, químicas e estruturais, das macromoléculas biológicas e a relación existente entre dichas propiedades e as diversas funcións que desempeñan. Coñecer tamén os principios básicos da bioenerxética e da enzimoloxía.		A8	B1 B2 B3 B8

Coñecer as principais técnicas para o aislamento, purificación e caracterización das Biomoléculas.	A8 A30 A31	B2 B4 B5 B6 B7	
--	------------------	----------------------------	--

Contidos	
Temas	Subtemas
BLOQUE 1. INTRODUCCIÓN A BIOQUÍMICA	1. Bioquímica, oríxenes e evolución ata a actualidade 2. Biomoléculas e Bioelementos. Concepto de Biomoléculas e Bioelementos. Oríxenes e evolución dás Biomoléculas 3. Revisión dous grupos funcionais, enlaces químicos e estereoquímica 4. Ás biomoléculas no seu ámbito acuoso
BLOQUE 2. METODOLOXÍA BIOQUÍMICA:	1. Aspectos xerais da metodoloxía bioquímica 2. O material biolóxico usado en bioquímica 3. Técnicas de homogenado de tecidos. Fraccionamento de orgánulos celulares 4. Precipitación fraccionada e centrifugación 5. Técnicas cromatográficas 6. Técnicas electroforéticas 7. Diálise e ultrafiltración 8. Radiactividade e técnicas isotópicas en bioquímica 9. Técnicas espectroscópicas
BLOQUE 3. GLÍCIDOS	Monosacáridos 1. Concepto, clasificación de glícidos e importancia biolóxica 2. Configuración, conformación e estrutura cíclica das osas 3. Propiedades físicas e químicas 4. Derivados más importantes: estrutura e función Oligosacáridos e polisacáridos 1. Características do enlace O-glicosídico 2. Nomenclatura, clasificación, estrutura, propiedades e importancia biolóxica dos oligosacáridos más abundantes 3. Técnicas de análise e identificación 4. Polisacáridos: concepto e clasificación 5. Glucanos más importantes: estrutura e función biolóxica

BLOQUE 4. LÍPIDOS

Ácidos graxos, céridos e glicéridos

1. Concepto, clasificación e importancia biolóxica
2. Ácidos Graxos. Características xerais. Clasificación e nomenclatura. Propiedades físicas e químicas
3. Técnicas de illamento e identificación
4. Derivados de ácidos graxos: Prostaglandinas, tromboxanos e leucotrienos
5. Ceras. Definición, estrutura e función biolóxica
6. Glicéridos. Definición, estrutura e nomenclatura. Propiedades e análise estrutural

Fosfoglicéridos e esfingolípidos. Terpenos e esteroides

1. Fosfoglicéridos. Estructura e clasificación. Propiedades e función biolóxica
2. Esfingolípidos: Fosfoesfingolípidos e glucoesfingolípidos. Análise estrutural.
3. Terpenos. Estrutura, clasificación e nomenclatura. Funcións biolóxicas
4. Esteroides. Estrutura, clasificación e nomenclatura. Esteroles, horomonas esteroideas e sales biliares: funcións biolóxicas

Lípidos pirrólicos

1. O anel pirrol
2. Compostos pirrolínicos: pirrois cíclicos e lineais
3. Os compostos pirrólicos como integrantes de proteínas conxugadas
4. Porfirias e outras patoloxías

BLOQUE 5. AMINOÁCIDOS, PÉPTIDOS E PROTEÍNAS

Aminoacidos: propiedades e purificación

1. Estrutura, estereoquímica e clasificación dos aminoácidos compoñentes das proteínas
2. Outros aminoácidos
3. Propiedades físicas e químicas dos aminoácidos
4. Reactividade química dos aminoácidos
5. Purificación e identificación de aminoácidos

Péptidos e estrutura primaria das proteínas

1. O enlace peptídico e as súas características. O enlace amida. Características físicas e químicas dos péptidos.
2. Nomenclatura dos péptidos. Péptidos de interese biolóxico
3. Proteínas: características xerais. Concepto. Criterios de clasificación. Características físicas e químicas xerais
4. Niveis de estruturación das proteínas
5. Estrutura primaria das proteínas. Concepto de estrutura primaria. Tipos de proteínas segundo a súa secuencia primaria

Estrutura secundaria das proteínas

1. Linus Pauling e Robert Corey: concepto de estrutura secundaria
2. Hélices alfa, láminas pregadas beta e xiros ou cóbados beta. Rexións sen estrutura secundaria: Características estruturais
3. Predición de estruturas secundarias: os métodos estatísticos
4. Estabilización de estruturas secundarias

Conformación espacial das proteínas

1. Concepto de estrutura terciaria, de estrutura supersencundaria e dominio
2. Estabilidade da estrutura tridimensional das proteínas
3. Proteínas fibrosas e globulares: caraterísticas e contido en estruturas secundarias, supersecundarias e dominios
4. Características dos pregamentos en proteínas
5. Estrutura cuaternaria das proteínas

Propiedades das proteínas. Extracción, purificación e caracterización

1. Propiedades físicas. Conceptos de desnaturación e renaturalización: causas e efectos. Absorbancia das proteínas a 280nm
2. Propiedades químicas. Carácter anfótero das proteínas. Reactividade das cadeas laterais dos aminoácidos
3. Métodos de determinación de concentracións proteicas
4. Métodos de extracción, separación, purificación e concentración de proteínas
5. Métodos de caracterización de proteínas: peso molecular, pl e número de monómeros

Análise estrutural das proteínas

1. Análise da estrutura primaria. Análise da composición en aminoácidos e identificación do residuo amino terminal
2. Secuenciación automatizada dun polipéptido curto: degradación de Edman
3. Secuenciación e síntese automatizada de proteínas
4. Localización de aminoácidos modificados mediante espectrometría de masas
5. Análise das estruturas secundarias: dicroísmo circular

6. Análise da estrutura terciaria: difracción de rayos-X e resonancia magnética nuclear

Proteínas conxugadas

1. Concepto e tipos
2. O coláxeno
3. Hemoproteínas: tipos e características estruturais e funcionais
4. A mioglobina e a hemoglobina

Proteínas motoras e anticorpos

1. Actina e miosina. Características xerais e estruturais
2. A contracción muscular
3. Estrutura xeral das inmunoglobulinas

BLOQUE 6. PRINCIPIOS DE BIONERXÉTICA	<ol style="list-style-type: none">1. Revisión dos principios de termodinámica aplicados a sistemas biológicos2. Concepto de reacción acoplada e ciclo do ATP3. Moléculas transportadoras de enerxía4. Moléculas transportadoras de electróns5. Moléculas transportadoras de grupos acetilo
BLOQUE 7. ENZIMOLOXÍA	<p>As encimas como catalizadores biológicos</p> <ol style="list-style-type: none">1. Características xerais e función biológica2. Vantaxes fronte a catalizadores químicos3. Clasificación de encimas4. Reaccións catalizadas polas diferentes clases de encimas5. Cofactores, coenzimas e o papel das vitaminas6. Principais reaccións nas que interveñen as distintas coenzimas <p>Mecanismos de acción das encimas</p> <ol style="list-style-type: none">1. Función das encimas nas reaccións biológicas e o metabolismo2. Velocidade das reaccións e enerxía de activación3. As encimas dende o punto de vista estrutural. O sitio activo: estrutura tridimensional e capacidade de recoñecemento de substrato. Cadeas laterais dos aminoácidos e catálise4. Modelos que explican a diminución de enerxía de activación na reacción enzimática5. Revisión dos conceptos de reaccións heterolíticas e hemolíticas. Reactivos nucleófilos e electrófilos6. Outras moléculas como catalizadores biológicos: Anticorpos como catalizadores (Abzimas), Ribozimas, DNAzimas e Sinzimas7. Encimas utilizados en análise clínica, no diagnóstico de enfermedades, ou como axentes terapéuticos

BLOQUE 8. NUCLEÓTIDOS E ÁCIDOS NUCLEICOS	Nucleótidos 1. Nucleótidos: definición, composición e estrutura xeral 2. Propiedades físicas e químicas das bases 3. Grupos funcionais importantes das bases 4. Nucleótidos como compoñentes estruturais dos ácidos nucleicos: enlaces fosfodiéster 5. Nucleótidos con outras funcións biolóxicas 6. Modificacións naturais e mutación das bases Ácidos desoxirribonucleicos e ribonucleicos 1. Definición e características xerais dos ácidos nucleicos 2. Diferenzas de composición e estruturais entre o DNA e o RNA 3. Ácidos Desoxirribonucleicos: A dobre hélice de DNA e as estruturas terciarias do DNA. Características estruturais dos distintos tipos de xenomas 4. Técnicas de secuenciación de DNA: o método de Sanger 5. Ácidos Ribonucleicos: François Jacob e Jacques Monod: teoría do proceso de transporte da información DNA-proteína. Tipos de RNA: función e estrutura Propiedades e caracterización do DNA e RNA 1. Axentes que inducen a desnaturación: a temperatura e o pH 2. Perda da estrutura secundaria e terciaria dos ácidos nucleicos: consecuencias 3. A Tm (temperatura de fusión) e a súa relación coa lonxitude e composición en nucleótidos dos ácidos nucleicos 4. Cinética e monitorización dos procesos de desnaturación e renaturalización: o efecto hipercrómico da desnaturación 5. Concepto de hibridación: formación de dúplex puros e híbridos. Bases das técnicas de Southern e Northern blot
--	--

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	B1 B3 B4 B6 B8	28	70	98
Prácticas de laboratorio	A8 A30 A31 B2 B5 B7	15	3.75	18.75
Solución de problemas	B1 B2 B4 B7	8	6	14
Lecturas	B1 B6 B8	0.25	1	1.25
Proba obxectiva	A8 B2 B3 B7 B8	2	10	12
Atención personalizada		6	0	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descripción
Sesión maxistral	Os temas da materia serán impartidos polos profesores e todas as presentacións ou outra documentación poñerase a disposición dos alumnos na plataforma Moodle.
Prácticas de laboratorio	Realizaranse unha serie de actividades no laboratorio de prácticas, co fin de que os alumnos aprendan a manexar instrumental científico básico en Bioquímica e Bioloxía Molecular.
Solución de problemas	Na plataforma Moodle, os alumnos terán á súa disposición unha serie de cuestionarios, tests e problemas que terán que solucionar de forma individualizada e que será parte da avaliación continua do alumno. Previamente resloveranse algúns deles nas clases de problemas que servirán como guía o alumno.

Lecturas	En cada tema e/ou bloque temático recomendárase aos alumnos unha serie de lecturas bibliográficas de carácter básico, que deberán consultar previamente á exposición da Clase Maxistral, co fin de motivar á participación activa do estudiante.
Proba obxectiva	<p>Proba escrita utilizada para a avaliación da aprendizaxe, cuxo trazo distintivo é a posibilidade de determinar se as respostas dadas son ou non correctas. Constitúe un instrumento de medida, elaborado rigorosamente, que permite avaliar coñecementos, capacidades, destrezas, rendemento, aptitudes, actitudes, intelixencia, etc. É de aplicación tanto para a avaliación diagnóstica, formativa como sumativa.</p> <p>A proba obxectiva pode combinar distintos tipos de preguntas: preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de respuesta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación. Tamén se pode construír cun só tipo dalguna destas preguntas.</p>

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Solución de problemas	Orientarse ao alumno na realización dos problemas e estudio de casos prácticos.
Prácticas de laboratorio	O horario de TITORÍAS especificarase ao inicio do curso. Os alumnos tamén poderán solicitar cita e resolver dúbidas concretas, por correo electrónico.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descripción	Cualificación
Proba obxectiva	A8 B2 B3 B7 B8	<p>Esta proba obxectiva constará de dúas partes, en función das características dos distintos temas, así como da dinámica do grupo.</p> <p>- Coñecementos teóricos (test, definicións, cuestións de relacionar)</p> <p>- Problemas (resolución de casos prácticos)</p> <p>En ambas as dúas partes será necesario alcanzar o 50% da nota para superar a proba obxectiva.</p>	80
Prácticas de laboratorio	A8 A30 A31 B2 B5 B7	<p>As prácticas de laboratorio consideráranse como unha actividade de asistencia OBRIGATORIA para superar a materia.</p> <p>A avaliación consistirá nunha proba obxectiva na que se formularán casos prácticos concretos, relacionados cos ensaios de Biomoléculas, utilización das distintas técnicas e métodos para cuantificar e identificar estas, así como do manexo dos aparatos empregados durante as distintas prácticas.</p> <p>Serán avaliados, ademais, a capacidade de representación gráfica de datos, interpretación de resultados., así como a de capacidade de discusión destes, para o cal será condición necesaria o emprego dunha linguaxe científica correcta.</p>	20

Observacións avaliación

CONVOCATORIA ORDINARIA DE XUÑO

A.-Para superar a materia será necesario alcanzar o 50% dos puntos, en cada unha das actividades avaliables: Teoría, Problemas e Prácticas.
B.-MATRÍCULA DE HONRA: Tendrán prioridade para optar a MH aqueles alumnos que se presenten na primeira oportunidade (exame oficial de Xuño).

CONVOCATORIA OFICIAL DE XULLO

A.-Para superar a materia será necesario alcanzar o 50% dos puntos, en cada unha das actividades avaliables: Teoría, Problemas e Prácticas.
B.-Aquellos alumnos que non realizasen a totalidade das prácticas (sen xustificación), terán un Suspenso na calificación global.

De cara á Cualificación Final (en calquera das 2 Opcións: Xuño ou Xullo), se a suma das notas é Maior de 5 pero algunha das partes (TEORÍA/PROBLEMAS/PRÁCTICAS DE LABORATORIO) está suspensa, nas Actas aparecerá un 4,9.

CONSIDERACIÓN DE NON PRESENTADO (NP): Nas 2 Opcións de Xuño e Xullo un NON PRESENTADO será aplicable cando o alumno non se presente a ningún dos exames das actividades avaliables.

Fontes de información

Bibliografía básica	- Feduchi, E., Blasco, I., Romero, C.S. y Yáñez, E. (2010). Bioquímica. Conceptos esenciales. 1ª ed.. Editorial Médica Panamericana - Albert L. Lehninger, David L. Nelson, Michael M. Cox. (2001). Lehninger Principios de Bioquímica. 3ª ed. . Ed. Omega - Stryer, L., Berg, J.M. y Tymoczko, J.L. (2013). Bioquímica, 7ª ed.. Ed. Reverté - Mathews CK, Van Holde KE, Appling DR y Anthony-Cahill SJ (2013). Bioquímica, 4ª ed.. Ed. Pearson
Bibliografía complementaria	- Schmid, G.H. (1988). Química Biológica. Las bases químicas de la vida.. Ed. Interamericana/McGraw-Hill - Segel, I.H. (1982). Cálculos de Bioquímica. 2ª ed.. Ed. Acribia. - Smith, C. A. y Wood, E. J. (1997). Moléculas biológicas.. Ed. Addison-Wesley Iberoamericana. - Voet, D. y Voet, J.G. (1992). Bioquímica.. Ed. Omega Recursos web: Biomodel: Modelos moleculares en movimiento e interactivos que, junto con texto explicativo, ilustran la estructura tridimensional de las biomoléculas. Autor: Ángel Herráez Sánchez Estructura de macromoléculas: Modelo interactivo para profundizar en las estructuras macromoleculares: desde un enlace peptídico hasta una membrana biológica. Autor: Jesús M. SanzAula Virtual de Biomoléculas: Herramientas para conocer mejor las biomoléculas. Autor: José Luis Urdiales Ruiz Cibertexto de Biomoléculas: Un curso completo de la estructura de las biomoléculas (glúcidios, lípidos, proteínas y ácidos nucleicos) con la posibilidad de autoevaluarse. Autor: Juan Manuel González MañasMATERIALES MULTIMEDIA Y BIOMOLÉCULAS: Material docente para el primer, segundo y tercer ciclo Autores: Pilar Roca, Jordi Oliver y Sergio Rodríguez Enlaces: Colección de enlaces sobre Bioquímica y Biología Molecular en español y otros idiomas en el mundo. Recopilador: Ángel Herráez Sánchez Outros materiais de apoio: Materiales disponibles en la página web de la asignatura. CD-Rom: BioROM 2011 Ayudas al aprendizaje de la Bioquímica, Biotecnología y Biología Molecular

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Química/610G02001

Matemáticas/610G02003

Citoxoxia/610G02007

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Física/610G02002

Estatística/610G02005

Histoxoxia/610G02008

Materias que continúan o temario

Bioquímica: Bioquímica II/610G02012

Bioquímica e Bioloxía Molecular/610G02013

Fundamentos bioquímicos de biotecnoloxía/610G02014

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías